SABİT BİN ESLEM EL-BENANÎ

Tabiînin, zâhid (dünyâya önem vermiyen), âbid (çok ibâdet eden) ve müttekilerinden (haramlardan sakınanlarından). Künyesi Ebû Muhammed'dir. 120 (m. 737) senesinde vefât etti.

Hadîs ilminde sika ve emîn (güvenilir ve itimâd edilir) bir âlimdir. Basra'nın en büyük âlim ve râvilerindendir. Sabit el-Benânî, bir çok Sahâbîden (radıyallahü anh) hadîs-i şerîf rivâyet etmiştir. Enes bin Mâlik, İbn-i Ömer, İbn-i Zübeyr, Şeddâd (radıyallahü anh) bunlardandır. En çok, Enes bin Mâlik'den rivâyet etmiştir. Atâ bin Ebî Rebâh, Katâde, Eyyûb, Yûnus bin Ubeyd, Süleymân Teymî, Humeyd, Dâvûd bin Ebî Hind, Ali bin Zeyd bin Ced'ân, A'meş ve başkaları da (radıyallahü anh) ondan hadîs-i şerîf bildirmişlerdir. Hadîsleri Kütüb-i sitte diye meşhûr olan altı hadîs kitabının hepsinde vardır.

Enes bin Mâlik'in (radıyallahü anh) Basra'da bulunduğu zamanlardaki sohbetlerinde çok bulunmuştur. Hakkında söylenenler.

Enes bin Mâlik (radıyallahü anh) onun için der ki; "Her şeyin bir anahtarı vardır. Hayrın anahtarı da Sâbit'tir." Bekir bin Abdullah (radıyallahü anh) "Zamanının en âbid olanına bakmak isteyen Sabit el-Benânî'ye baksın." Şu'be (radıyallahü anh); "Sabit el-Benânî, Kur'ân-ı kerîmi bir gün ve gecede okuyup bitirir, çok oruç tutardı." İbn-i Şevzep: "Beraber yola çıkardık. Bir mescide rastlayınca, orada mutlaka namaz kılardı."

Humeyd (radıyallahü anh); "Biz, yanımızda Sabit el-Benânî de olduğu halde, Enes bin Mâlik'e giderdik. Fakat Sabit, rastladığı bir mescitte namaz kılarken geride kalırdı. Biz Hazreti Enes'in yanına vardığımızda O'nu göremeyince, "Sabit nerede, Sabit nerede. Çünkü ben onu çok seviyorum" buyururdu.

Ahmed bin Hanbel (radıyallahü anh): "Enes bin Mâlik (radıyallahü anh) Sabit el-Benâni'ye, senin gözlerin, Resûlullahın gözlerine ne kadar da çok benziyor, der ve Resûlullahı hatırlayarak ağlamaya başlar, gözlerinden yaşlar akardı."

Câmi-ü kerâmât-il-evliyâ kitabı "Sabit el-Benânî hazretleri için şöyle der: "Vefât ettiği zaman kabrini kerpiçle ördüler. Kerpiçlerden birisi kaydı. Kabrin içinde onu namaz kılarken gördüler. Kabrinin civarından geçen kimseler, içerden Kur'ân-ı kerîm sesi duyardı."

Sabit bin Eslem el-Benânî'nin rivâyet ettiği hadîs-i şeriflerden ba'zıları:

Peygamber efendimize (aleyhisselâm), falan adam çok kibirlidir diye arz olununca, "Önünde ölüm yok mudur?" buyurdular.

Enes bin Mâlik'den rivâyet etti. Peygamber efendimiz (aleyhisselâm) müslümanlardan birini ziyâret etmişti. Fakat o zât, o kadar zayıftı ki, çok fazla küçülmüştü. Bunun üzerine Peygamber efendimiz (aleyhisselâm) ona, "Senin, hiç Allahü teâlâdan bir şey istediğin, onun için duâ ettiğin oldu mu?" buyurdular. O zât da, "Evet, Yâ Resûlallah! Allahım! Beni âhırette ne ile cezâlandıracaksan, onu dünyâda ver, diyordum" dedi. Peygamber Efendimiz, "Sübhanallah! Senin buna takatin gücün yetmez. Keşke "Allahümme âtinâ fiddünyâ haseneten ve filâhıreti haseneten. Ve kına azâbennâr (Allahım! Bana dünyâda ve âhırette iyilik ver. Bizi azâbından koru), deseydin" buyurdular.

"Kim beni rü'yâsında görürse, gerçekten beni görmüştür. Çünkü şeytan benim sûretime giremez."

"Müslümanın rü'yâsı, nübüvvetin (Peygamberliğin) kırkaltı parçasından bir parçadır.."

"Âhir zamanda, câhil âbidler (çok ibâdet edenler) ve fâsık kurrâlar (Kur'ân-ı kerîm okuyucuları) olacaktır."

Eshâb-ı kiram "Yâ Resûlallah! Biz senin huzûrunda dünyâyı unutuyoruz, kendimizden geçiyoruz. Kalblerimiz hep Allahü teâlânın zikri ile meşgûl oluyor. Senden ayrıldıktan sonra dünyâ işlerine dalıyor, bu hâlimi hissedemiyoruz. Bunun nifak, münâfıklık alâmeti olmasından korkuyoruz, dediler. Bunun üzerine Peygamber efendimiz, "Sizin, Rabbiniz hakkında i'tikâdınız nasıldır?" Eshâb-ı kiram, "Gizlide de, aleniyette de (açıkta) Allahü teâlâ bizim Rabbimizdir." dediler. "Peygamberiniz hakkında, durumunuz nasıldır?" "Sen, gizli de ve açıkta bizim Peygamberimizsin" dediler. Bunun üzerine Peygamber efendimiz "Bu nifak değildir" buyurdular.

Enes bin Mâlik'ten rivâyet ettiği hadîs-i şerîfte Peygamberimiz (aleyhisselâm) buyurdular ki: "Kıyâmet günü kulun ameli getirilir. Bizim bilmediğimiz ve oraya mahsûs olan terazinin bir gözüne konur. Fakat ağır gelmez. Tâ ki, Allahü teâlâ tarafından mühürlenmiş bir sahîfe getirilir, amellerin bulunduğu kefeye konur ve ondan sonra da bu göz, ağır gelir. Getirilen bu sahîfedeki lâ ilahe illallah'dır."

Sâbit-i Benânî hazretleri namazı şöyle anlatırdı: "Allah katında namazdan daha değerli bir amel yoktur. Böyle olmasaydı, Allahü teâlâ Zekeriyya'yı (aleyhisselâm) "Melekler ona nidâ ederken, O mihrapta durmuş namaz kılıyordu" diye buyurmazdı.

"Yirmi yıl çok sıkı bir şekilde namaza kalktım. Bütün bu yirmi yıl boyunca, onun ni'metini topladım."

"Allahü teâlânın anıldığı yere dağlar kadar günah ile girseler, çıktıkları zaman üzerlerinde zerre kadar bir günah kalmaz (kul hakkı dışında)."

Elli yıl, bütün gecelerini ibâdetle geçirdi. Her seher vakti şu duâyı yapardı: "Allahım, kullarından birine, kabrinde namaz kılmağı nasîb edeceksen, o kulun ben olayım."

"Kendisinde şu iki haslet bulunmayan kimse, diğer bütün hasletleri toplasa da, gerçek ma'nâda âbid (ibâdet eden) bir kul olamaz. Bu iki özellik, namaz ve oruçtur. Bunlar, o kulun et ve kanı mesabesindedir."

Hastalığında, Sabit bin Eslem hazretlerinin ziyâretine gittiler. Yanındakilere bir şeyler anlatıyordu. Ziyâretçiler, huzûruna girip oturunca, "Sevgili kardeşlerim! Önceki gibi, namazlarımı kılamıyor, oruçlarımı tutamıyor, Allahü teâlâyı zikredemiyor, sizlerin yanına inemiyorum" dedi ve şöyle duâ etti "Allahım! Bu üç şeyi istediğim gibi yapamadığım zaman, beni bu dünyâda bir saat bile bırakma!

Sabit bin Eslem hazretleri gözlerinden rahatsızdı. Bunun için tabibe gitti. Tabib, "Bir husûsa dikkat edersen, gözlerin iyi olur" dedi. Sabit (radıyallahü anh) "O nedir?" diye sorunca tabib "Ağlama" dedi. Bunun üzerine Sabit (radıyallahü anh) "Ağlamayan gözde hayır yoktur" buyurdu.

"Sizden birisi, günün bir miktarında Allahü teâlâyı anarsa, o günü kazançlı, demektir."

O anlatıyor: "Sinirli bir gence, annesi sık sık öğüt verir ve "Ey oğlum, senin için öyle bir gün vardır ki, sen hep o günü hatırla" derdi. Oğlunun ölümü yaklaşınca, annesi üzerine kapanıp "Ey Oğlum, seni bugün için ikaz ediyor, uyarıyordum" dedi. Oğlu; "Anneciğim, benim, mağfireti, bağışlaması, affı ve ihsânı bol olan Rabbim vardır. Bugün, o lütuf ve ihsânlarından birinden beni uzak tutmayacağına ümidim, tamdır" diye cevâb verdi. Allahü teâlâ, o gence merhamet eyledi. Çünkü Allahü teâlâ hakkında zannını iyi

yaptı. Ya’nî O lütuf ve ihsân sahibidir. Bağışlayıcıdır, diye kalben inanmıştı.”

“Mü’min, kıyâmet gününde, Allahü teâlânın huzûrunda durur. Allahü teâlâ ona: “Ey kulum! Sen, dünyâda iken bana ibadet eden kullarımla beraber ibâdet ediyor muydun?” diye sorunca, o mü’min “Evet, onlarla birlikte ben de ibâdet ediyordum yâ Rabbî”, der. Yine Allahü teâlâ, “Ey kulum, dünyâda iken bana duâ edip yalvaran ve beni zikredip ananlarla beraber, sen de yalvarıp beni andın mı?” diye suâl buyurur. O mü’min yine “Evet, yâ Rabbi” diye cevap verir. Bunun üzerine Allahü teâlâ “İzzetim hakkı için, beni zikredip, andığın her yerde ben de seni andım. Nerede duâ edip yalvardınsa, o duânıkabûl ettim” buyurur.” Sonra Sâbit-i Benânî (radıyallahü anh) şu hadîs-i şerîfi bildirdi: “Mü’minin hiçbir duâsı red edilip, geri çevrilmez. Karşılığı ya dünyâda verilir. Ya, âhırete ertelenir. Veya günahlarına keffâret olur.” Sâbit-i Benânî (radıyallahü anh) sâlih zâtlardan birisi için şöyle buyurdu: “Bir gün bu zât, arkadaşlarına, “Rabbimin beni andığı zamanı biliyorum” dedi. Arkadaşları buna hayret ettiler. “Pekâlâ, nasıl olur bu?” dediler. O da, “Ben, Allahü teâlâyı andığım zaman. Çünkü Allahü teâlâ, kul kendisini anınca, O da, kulunu anacağını, bildiriyor” dedi.

O sâlih zât, tekrar arkadaşlarına “Ben duâ ettiğim zaman, Allahü teâlânın duâmı kabûl ettiğini bilirim” dedi. Arkadaşları, buna da hayret edip, nasıl bildiğini sordular. Onlara bunu: “Duâ ederken kalbimde bir korku, vücûdumda ürperti, gönlümde bir açılma ve ferahlık olduğu zaman, duâmın kabûl edildiğini anlarım” diye açıkladı.

“Mü’min, kabre konduğu zaman, dünyâda yapmış olduğu sâlih ameller, onu kuşatırlar.” “Bir kimsenin, ölümü çok hatırlaması, amellerinde kendisini gösterir.” “Bir saat (bir an, bir miktar) ölümü hatırlıyan kimseye ne mutlu.”

“Yirmidört saat olan gece ve gündüzde hiçbir an yoktur ki, Azrail (aleyhisselâm) her rûh sahibine uğrıyarak, başında beklemesin. Eğer o kimsenin rûhunu almakla emrolunursa alır, emrolunmazsa gider.”

“Dâvûd (aleyhisselâm) Allahü teâlânın azâbını hatırladığı zaman, mafsalları gevşer tamamen kendisini salıverir, Allahü teâlânın rahmetini hatırlayınca, eski hâline dönerdi.”

“Mus’ab bin Zübeyr’in duvarının yanında, hayvanların geçmediği bir yerde idim. Mü’minûn sûresinden “Hâ mim. Bu kitabın indirilişi, Azîz, Alîm olan Allahdandır. O, günah bağışlayan, tövbe kabûl eden, azâbı şiddetli olan, ihsân sahibi olan Allahtandır ki, O’ndan başka hiçbir ilâh yoktur. Dönüş, ancak O’nundur.” âyetlerinin olduğu sahifeyi açtım. O anda, yanımda bir kişi peyda olup göründü. Bana, âyetin “Gâfiri-z-zenbi (günahları bağışlayan)” kısmını okuyunca “Ey günahları bağışlayan Allahım! Günahlarımı bağışla” “Kâbilet-tevbe (tövbeyi kabûl eden)” kısmını okuyunca, “Ey tövbeyi kabûl eden Allahım! tövbemi kabûl et” “Şedîd-ül-ikâb (azâbı şiddetli olan)” kısmını okuyunca, “Ey azâbı şiddetli olan Allahım! Beni azâbından muhafaza eyle” de, diye söyledi. Sonra yanımdan kayboldu. Sağıma, soluma baktım göremedim.”

“Yahyâ (aleyhisselâm) bir gün İblîs’i (şeytanı) gördü. Üzerinde asılı halde bulunan ciğerler gördü. “Bunlar ne?” diye sordu. Şeytan, “İnsanların şehvetleri (arzu ve istekleri)” dedi. Şeytan bunlardan birisini şöyle bildirdi; “Ben, insanlara çok yemek yedirir, ağırlık yaparım. O zaman onlarda gevşeklik ve tenbellik meydana gelir. Böylece onları namazdan ve Allahü teâlâyı anmaktan alıkoymaya çalışırım dedi.”

Enes bin Mâlik’den (radıyallahü anh) nakletti: Uhud savaşında bir ara müslümanlar arasında dağınıklık başgösterdi, “Muhammed (aleyhisselâm) öldürüldü” dendi. Medine tarafından sesler geliyordu. Bu sırada, Ensâr’dan bir kadın çıkıp, babası, oğlu kardeşleri ve zevci ile karşılaştı. Fakat onları tanımamıştı. Oradakilere bunlar kim diye sordu. Ona, baban, kardeşin, zevcin ve oğlun, dediler. Fakat o Resûlullah (aleyhisselâm) ne yaptı, diye soruyor. Resûlullahı arıyordu. Ona, Resûlullahın hemen yakınında olduğunu söyledikleri zaman, hemen Resûlullahın yanına geldi ve “Anam, babam sana feda olsun yâ Resûlallah, sen hayatta olduktan sonra hiçbir şeye aldırmam” dedi.

Sâbit-i Benânî, Fussulet suresindeki Hâmim’i, otuzuncu âyetinde “Şüphesiz, “Rabbimiz, Allahdır” deyip de sonra sebat gösterenlere (ve sâlih amel işliyenler var ya) onların üzerine (ölüm ânında veya dehşet hâlinde) “Korkmayın, mahzûn olup, üzülmeyin. Va’d olunduğunuz Cennetle neş’elenin” diye melekler inecektir.” kadar okuyup durdu. Sonra mü’min, kabrinde diriltildiği zaman, dünyâda iken kendileriyle beraber olduğu, iki melek onu karşılar. Ona,

korkma ve üzülme deyip, onu, dünyâda iken vadolunduğu cennetle müjdelerler. Allahü teâlâ, o mü'minden korkuyu giderir ve sevindirir. Kıyâmet gününde insanlar, çok sıkıntı ve darlıkta iken, dünyâda îmân edip sâlih (iyi) ameller yapanlar sevinç içerisinde olacaklardır" buyurdu.

"Dâvûd (aleyhisselâm), gece ve gündüz, bütün günü ailesi arasında bölüştürmüştü. Hiçbir saat yoktu ki, çoluk çocuğundan, o sırada ibâdet eden birisi bulunmasın. Böylece onun ailesi, günün yirmidört saatini ibâdetle geçirirdi. Kur'ân-ı kerîmde Sebe' sûresinin onüçüncü âyet-i kerîmesinde Davud'un (aleyhisselâm) ailesi hakkında şöyle buyurulmaktadır: "Ey Dâvûd Ailesi, şükredin. Kullarım içinde (gereği gibi Allaha bol bol) şükreden azdır."

"Mü'min, bir ihtiyâcından dolayı Allahü teâlâya duâ ettiği zaman, ihtiyâcının temini için, Allahü teâlâ Cebrâil'i (aleyhisselâm) vekîl kılar. Sonra Allahü teâlâ Cebrâil'e "Bu kulumun ihtiyâcını yerine getirmekte acele etme. Çünkü ben, mü'min kulumun sesini duymayı severim" buyurur. Duâ eden kötü bir kimse ise, Allahü teâlâ, onun ihtiyâcını gidermesi için, yine Cebrâil'i görevlendirir. Fakat "Onun isteğini hemen yerine getir. Çünkü fâcir, kötü kimsenin sesini işitmeyi sevmem" buyurur."

Bir topluluk, bir yerde oturur da, Allahü teâlâdan Cenneti istemeden ve kendilerini Cehennemden korumasını dilemeden, o meclisten, o yerden kalkarlarsa, melekler, "Bu kişiler çok mühim olan iki şeyden gâfil olup, onları terk ettiler" derler.

Anlatılır ki: Biri vardı. Babasını bir yerde dövüyordu. Ona babanı niçin dövüyorsun, o senin babandır, ayıp, günah değil mi? dediler. Bunun üzerine babası: O'nu bırakın, beni dövsün. Çünkü aynı yerde ben de babamı dövmüştüm. Şimdi ise oğlum beni dövüyor, eden buluyor, dedi.

"Biz ilme bir şeyi kastederek, niyet sahibi olarak başlamadık. Fakat Allahü teâlâ bize iyi niyeti ihsân etti. Çünkü fâideli ilim, insanı iyi niyet ve ihlâsa kavuşturur."

Sabit el-Benânî hazretleri gecelerini ibâdetle geçirir ve çoluk çocuğuna "Kalkın Allahü teâlâya ibâdet edin. Şunu hiç unutmayın ki, gece kalkıp ibâdet yapmak, kıyâmetin şiddet ve dehşetinden daha hafiftir" derdi.

"Öyle insanlara yetiştim ki, çok namaz kılmaktan başlarını yastığa koyacak vakit bulamazlardı."

Bana, Enes bin Mâlik (radıyallahü anh) şöyle buyurdu: "Ey Sabit! Benden alacağını al. Benden daha güvenilir kimse bulamazsın. Ben aldıklarımı, öğrendiklerimi Resûlullahtan (aleyhisselâm) aldım. Resûlullah (aleyhisselâm) Cebrâil'den (aleyhisselâm) aldı. Cebrâil de Allahü teâlâdan aldı."

¾¾¾¾¾¾¾¾¾¾¾¾¾¾¾¾¾¾¾¾¾¾¾¾¾¾¾¾

1) Tabakât-ül-kübrâ cild-1, sh. 36

2) Tehzîb-üt-tehzîb cild-2, sh. 3

3) Câmi'u kerâmât-il-evliyâ cild-1, sh. 376

4) Hilyet-ül-evliyâ cild-2, sh. 318

5) Kıyâmet ve Âhiret sh. 127, 128